

Mācībspēku atbalsta materiāls 2. nodaļai: SABIEDRISKO UN LIELU PASĀKUMU NORISES VIETU KATASTROFU GATAVĪBA UN REAGĒŠANA

**MĀCĪBU MODULIS 8: Dezinformācijas un
maldinošas informācijas ietekmes mazināšana
sabiedriskās un lielu pasākumu norises vietu
katastrofu situācijās**

Autors: Von Hope / VETREADY Project Partnership

Projekta numurs: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

Co-funded by
the European Union

Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustie viedokļi un
viedokļi ir tikai autora(-u) viedokļi un viedokļi, un tie ne
vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Servicio Español
para la Internacionalización de la Educación (SEPIE)
viedokļus un viedokļus. Ne Eiropas Savienība, ne piešķirēja
iestāde nevar būt atbildīga par tiem.

Mācībspēku atbalsta materiāla pārskats

- Šis izglītotāju atbalsta materiāls ir izstrādāts, lai papildinātu apmācību moduli „**Dezinformācijas un maldinošas informācijas ietekmes mazināšana sabiedriskās un lielu pasākumu norises vietu katastrofu situācijās**”, sniedzot pielāgotas metodiskas un didaktiskas vadlīnijas, lai uzlabotu tā efektīvu īstenošanu.

Tā mērķis ir palīdzēt izglītotājiem:

- izprast šī moduļa **konkrētos pedagoģiskos mērķus**
- piemērot **atbilstošas mācību stratēģijas un rīkus**, lai iesaistītu profesionālās izglītības un apmācības, profesionālās tālākizglītības un apmācības un diasporas izglītojamos
- **veicināt galvenās aktivitātes**, sekmēt pārdomas un atbalstīt zināšanu saglabāšanu
- pielāgot apmācību **dažādiem formātiem** (klātienēs, tiešsaistēs, jauktas) un dažādām apmācāmo vajadzībām
- *Piezīme: Šī moduļa apguve un tam pievienotā testa izpilde dod tiesības saņemt profesionālās kompetences pilnveides apliecinājumu.*

Mācību moduļa saturs

- Mācību moduļa mērķis
- Mācību moduļa sasniedzamie rezultāti
- Ievads: Kas ir dezinformācijas un maldinošas informācijas ietekmes mazināšana sabiedriskās un lielu pasākumu norises vietu katastrofu situācijās?
- Pamatjēdzieni un terminoloģija
- Tēmas svarīguma izpratne
- Kāpēc šis mācību modulis ir svarīgs?
- Dabas katastrofas dezinformācijas un maldinošas informācijas kontekstā sabiedriskās un lielu pasākumu norises vietās
 - Plūdi
 - Zemeštrīces
 - Karstuma viļņi
- Apstāties un padomā
- Tehnoloģiskās / industriālās katastrofas dezinformācijas un maldinošas informācijas kontekstā sabiedriskās un lielu pasākumu norises vietās
 - Ķīmisko vielu noplūde / toksiska emisija
 - Radioloģisks negadījums / kodolobjekta noplūde
 - Industriāla eksplozija / ugunsgrēks publiskās vietās
- Apstāties un padomā
- Bioloģiskās / ar veselību saistītās katastrofas dezinformācijas un maldinošas informācijas kontekstā sabiedriskās un lielu pasākumu norises vietās
 - Pandēmija (COVID-19, gripa)
 - Ar pārtiku un ūdeni saistīti uzliesmojumi (salmoneloze, holēra)
 - Vektoru pārnēsātas slimības (dengue, Zika)
- Apstāties un padomā
- Iedvesmojoša rīcība un labās prakses piemēri
- Padziļinātai izpētei
- Avoti

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Scenārijos balstīta mācīšanās (SBL): Dezinformācijas atpazīšana un novēršana lielu pasākumu norises vietās

- **Kāpēc SBL?**
Tā palīdz pāriet no pasīvas zināšanu uztveres uz aktīvu un kritisku lēmumu pieņemšanu — kas ir būtiskākais katastrofu gatavības mērķis.
- **Scenārijs: Pretrunīgi evakuācijas paziņojumi**
Liela koncerta laikā tiek izplatīts oficiāls paziņojums ar norādījumu mierīgi evakuēties, jo ir aizdomas par gāzes noplūdi. Vienlaikus sociālajos tīklos strauji izplatās ziņa: *“izejas ir bloķētas — palieciet pie skatuves!”* Cilvēki sāk šaubīties un panikot.
- **Uzdevums izglītojamajiem:**
- Pārbaudīt, kurš informācijas avots ir uzticams.
- Ātri pieņemt lēmumu par rīcību un komunikāciju.
- Atspēkot mītu, vienlaikus nostiprinot oficiālo paziņojumu.
- **Norise:**
- Lēmumu pieņemšanai atvēlētas 5 minūtes.
- Darbs divās grupās:
 - *Mīta aizstāvji:* argumentē “palikt iekšā”.
 - *Faktu aizstāvji:* argumentē “evakuēties droši”.
- **Pārrunas:** Analizēt, kāpēc dezinformācija lielās cilvēku masās izplatās tik ātri un kā apmācīti reaģētāji to var efektīvi apturēt.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Mīta un fakta atspēkošanas diskusija: “Izeju mīts”**

Sporta pasākuma laikā daļa stadiona sāk piepildīties ar dūmiem.

Sociālajos tīklos parādās ziņa: *“Nedodieties uz galvenajām izejām — tās ir pārpildītas! Palieciēt savās vietās un gaidiet palīdzību.”*

Taču oficiālie norādījumi skaidri instruē nekavējoties evakuēties pa marķētajiem evakuācijas ceļiem.

- **Diskusijas struktūra:**

Komanda A (mīta puse): Argumentē par palikšanu sēdvietās, lai “izvairītos no haosa”.

Komanda B (fakta puse): Aizstāv oficiālās evakuācijas procedūras un skaidro, kāpēc kavēšanās palielina apdraudējumu.

- Noslēgumā **instruktors apkopo** oficiāli noteiktās, dzīvību glābjošās evakuācijas procedūras lielu pasākumu norises vietās.

- **Darba norise:**

Noteikt skaidrus noteikumus: katrai komandai jāmin vismaz viens pārbaudīts avots (piemēram, AFAD, Sarkanā Krusta, Ugunsdzēsības dienesta rekomendācijas). Uzsvārs uz analītisko domāšanu un komunikāciju — jāspēj izskaidrot, kāpēc mīts ir bīstams un kā pareizi nodot drošības informāciju citiem.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Pārbaudes saraksta izaicinājums: kļūdainas informācijas atpazīšana lielu pasākumu vietās**
Palīdz izglītojamajiem apgūt praktisku un atkārtojamu metodi neuzticamas informācijas noteikšanai ārkārtas situācijās lielās pulcēšanās vietās, mazinot paniku un dezinformācijas izplatību.
- **Scenārijs: Baumas par piesārņotu ūdeni stadionā**
Sociālajos tīklos sāk izplatīties ziņa:
“Stadiona ūdens padeve ir piesārņota! Nedzeriet!”
(ziņu publicējis anonīms kots; ieraksts ir divus gadus vecs)
- Oficiālā informācija: ūdens ir drošs, no stadiona administrācijas vai pašvaldības nav saņemti brīdinājumi.

Izglītojamo uzdevums:

Izmantot 3 soļu pārbaudes sarakstu:

- **Avota pārbaude:** Vai ziņa nāk no oficiālas institūcijas? (Nē)
- **Datuma pārbaude:** Vai informācija ir aktuāla? (Nē)
- **Atkārtota pārbaude:** Kur var atrast oficiālo informāciju? (Pašvaldības vai norises vietas mājaslapā)
- **Rezultāts:**
Izglītojamie, balstoties uz pārbaudāmiem avotiem, noraida nepatieso ziņu.

Darba organizēšana:

- Noteikt īsu laika ierobežojumu (piemēram, 60 sekundes), lai imitētu stresu un steidzamību.
- Veicināt “apstāties un padomāt” pieeju ātrai un drošai informācijas pārbaudei.
- Nostiprināt prasmes filtrēt maldinošu informāciju sabiedrisku ārkārtas situāciju laikā.

Iesaistes veicināšanas padomi

- **Profesionālās izglītības izglītojamie (VET)**
Darbība un tehnoloģiju fokuss: izmantojiet spēlošanas elementus, interaktīvus mobilos testus un video demonstrācijas (piemēram, kā droši nostiprināt priekšmetu). Drošību sasaistiet ar profesionālajām prasmēm (piemēram, darba vietas drošību).
Iespēju stiprināšana: gatavību pasniedziet kā praktisku prasmi, kas dod kontroli. Izmantojiet hipotētiskus scenārijus; akcentējiet rīcību nākotnē, nevis pagātnes pieredzi.
- **Profesionālās tālākizglītības pieaugušie izglītojamie (CVET)**
Pieredzes izmantošana: sāciet ar diskusijām, atzīstot un novērtējot esošās zināšanas par mājsaimniecības drošību. Uzsvars uz lietderību un ieguldījuma atdevi (ROI) ģimenes un īpašuma aizsardzībā.
Validācija: respektējiet viņu praktisko dzīves pieredzi. Nodrošiniet īsas, efektīvas drošības procedūras un ģimenēm paredzētus resursus.
- **Diasporas auditorijas**
Kultūras un valodas skaidrība: izmantojiet viegli saprotamu valodu bez žargona un vienkāršus vizuālus materiālus. Koncentrējieties uz universāliem drošības principiem, kas darbojas dažādās valstīs. Iekļaujiet piemērus no dažādiem pasaules reģioniem.
Traumu informēta pieeja: ieviesiet skaidru “atteikšanās” noteikumu, kas ļauj cilvēkiem nepiedalīties personīgu pieredžu atklāšanā.

Pielāgošanās stratēģijas

- **Klātienes mācību īstenošana**
 - Izmantojiet drukātas “Mīts vs. Fakts” kartītes nelielu grupu diskusijām.
 - Veiciet “Pauze un pārdomā” lomu spēles — izglītojamie inscenē reālus katastrofu dezinformācijas gadījumus.
 - Izvietojiet infografikas mācību telpā (piem., zemestrīču mīti, pandēmiju mīti).
- **Tiešsaistes mācību īstenošana**
 - Izmantojiet dalītos kabinetus (“breakout rooms”) virtuālām lomu spēlēm “Pauze un pārdomā” scenārijiem.
 - Iekļaujiet īsus interaktīvus testus (Kahoot, Google Forms), lai atspēkotu mītus.
 - Kopīgojiet PVO un ES civilās aizsardzības video tieši tēršanās vai mācību platformā.
- **Hibrīdā mācību īstenošana**
 - Sāciet ar tiešsaistes mītu atspēkošanas testiem pirms nodarbības un apspriediet rezultātus klātienē.
 - Uzdevums: digitālā stāstniecība — izglītojamie veido īsus video, kuros atspēko vienu katastrofu mītu.
 - Apvienojiet klātienes diskusijas ar pašvadītiem e-mācību materiāliem un refleksijas žurnāliem.

Šajā modulī apgūstamās galvenās ESCO prasmes

- **Transversālās ESCO prasmes attīstīšana – T3.2: Proaktīvas pieejas izmantošana lielu pasākumu norises vietu katastrofu situācijās**
- **T3.2 prasmes fokuss:** spēja savākt, analizēt, sintezēt un izvērtēt informāciju, balstoties uz novērojumiem, pieredzi, argumentāciju vai komunikāciju, lai proaktīvi plānotu rīcību, risinātu problēmas un pārvarētu izaicinājumus.
- Kā šī prasme tiek attīstīta modulī: “Apstājies un padomā” scenārijos izglītojamie analizē reālistiskas dezinformācijas situācijas lielu pasākumu norises vietās (piemēram, viltus ziņas par stadionu evakuācijām vai paniku koncertos) un pieņem lēmumus par atbilstošiem rīcības soļiem — izvērtē informācijas avotus, prognozē iespējamās sekas un plāno piemērotu rīcību. “Mīts vai fakts” grupu aktivitātē izglītojamie analizē apgalvojumus par ārkārtas procedūrām pārpildītās vietās, diskutē par argumentiem un pamato savas atbildes ar pierādījumiem, tādējādi trenējot analītisko domāšanu, informācijas salīdzināšanu un proaktīvu problēmu risināšanu. Uzdevumā “Lielas pasākumu vietas gatavības plāns” izglītojamie kopīgi izstrādā reālistisku reaģēšanas plānu stadionam, koncertam vai lidostai — identificē riskus, nosaka mērķus un plāno konkrētus, īstenojamus soļus.
- Mācībspēka ieteikums: mudināt dalībniekus skaidrot, kāpēc tieši viņu izvēlēta rīcība ir visdrošākā un visefektīvākā, jo šāda refleksija pārvērš zināšanas par proaktīvu, mērķtiecīgu lēmumu pieņemšanu, kas ir T3.2 prasmes būtība.

Mācību sasniegumu vērtēšanas atbalsts – kā pārbaudīt mācību sasniegumus

Šī mācību moduļa beigās mācību dalībnieki aizpilda 10 jautājumu testu ar atbilžu variantiem, kas izstrādāts, lai novērtētu viņu izpratni par sesijā apgūtajiem galvenajiem jēdzieniem.

Papildu vērtēšanas stratēģijas:

- **Refleksijas žurnāls – “No mīta uz realitāti”**

Kā tas notiek:

Pēc mācību moduļa pabeigšanas izglītojamie uzraksta īsu refleksiju, aprakstot vienu katastrofām saistītu mītu, kam viņi iepriekš ticēja, un to, kā pēc nodarbības mainījusies izpratne. Refleksijā iekļauj arī vienu piemēru, kā šo jauno zināšanu piemēros lielu pasākumu norises vietās. Ko tas atklāj: Parāda izpratnes dziļumu un personīgo izmaiņu procesu. Palīdz mācībspēkiem novērtēt, vai izglītojamie spēj internalizēt pareizu informāciju un pārvērst to reālās drošas rīcības prasmēs.

- **Grupu uzdevums “Informācijas pārbaudes izaicinājums”**

Kā tas notiek:

Izglītojamie mazās grupās analizē trīs sociālo mediju ierakstus par nesenām katastrofām. Katra grupa nosaka, kuri ieraksti ir uzticami, paskaidro iemeslus un prezentē savu argumentāciju. Ko tas atklāj: Novērtē kritisko domāšanu, informācijas lietpratību un komandas argumentācijas prasmes. Demonstrē izglītojamo spēju atklāt dezinformāciju, pamatot secinājumus ar pierādījumiem un efektīvi komunicēt rezultātus.

Papildus resursi

- **1. Septini katastrofu mīti, kas atspēkoti**
<https://www.preventionweb.net/news/seven-myths-about-disasters-debunked-separating-disaster-facts-disastrous-falsehoods>
Šis UNDRR raksts skaidri izskaidro un labo izplatītākos mītus par katastrofām, padarot to par ideālu resursu diskusijām klasē vai mītu atspēkošanas aktivitātēm.**2.**
“Dezinformācija apstājas pie tevis” — infografiku komplekts
https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/disinformation_stops_with_you_infographic_set_508.pdf
Vienkāršs, vizuāls infografiku kopums, kas palīdz mācībspēkiem skaidrot, kā izplatās dezinformācija un kādus soļus indivīdi var veikt, lai to apturētu.
- **3. Nepatiesas informācijas apkarošana sociālajos medijos katastrofu laikā**
https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/SMWG_Countering-False-Info-Social-Media-Disasters-Emergencies_Mar2018-508.pdf
Praktiska, brīvi pieejama rokasgrāmata, kurā izklāstītas stratēģijas, kā identificēt, pārbaudīt un mazināt nepatiesu informāciju ārkārtas situāciju laikā — noderīga mācībspēku sagatavošanai vai pieredzējušiem izglītojamajiem.

Avoti

- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). (2019). *The checklist on law and disaster preparedness and response*. Disaster Law Programme.
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2020). *Countering online misinformation resource pack*. UNICEF Regional Office for Europe and Central Asia (ECARO).
- EU DisinfoLab. (n.d.). *Resources*. Retrieved October 10, 2025, from <https://www.disinfo.eu/resources/>
- UNICEF Ireland. (n.d.). *Digital citizenship and activism*. Retrieved October 10, 2025, from <https://www.unicef.ie/our-work/schools/global-issues/digital-activism/>
- Aral, S. (2018, September 10). *Don't blame bots, fake news is spread by humans* [Video]. TEDx Talks. <https://www.youtube.com/watch?v=Ah9H4-QSBL0>

PARTNERİBA

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

**Lai vērtīga un iedvesmojoša mācīšanās ar VET-READY
2. nodaļu «SABIEDRISKO UN LIELU PASĀKUMU NORISES VIETU KATASTROFU
GATAVĪBA UN REAĢĒŠANA»
un 8. mācību moduli «Dezinformācijas un maldinošas informācijas ietekmes
mazināšana sabiedriskās un lielu pasākumu norises vietu katastrofu
situācijās»!**

SEKO MUMS

<https://vetready.eu/>